

Şuşada keçirilən növbəti Vaqif Poeziya Günləri ərəfəsində AMEA-nın yaydığı xəbər bu sənət bayramına töhfə kimi səsləndi: Xurşidbanu Natəvanın M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan, “Gül dəftəri” adlanan – gül təsvirli şeirlər albomu UNESCO-nun Dünya Yaddaşı Beynəlxalq Reyestrinə salınıb. Qurumun baş direktorunun imzası ilə müvafiq sertifikat instituta təqdim edilib. Beləliklə, Natəvan sənətinin xoş sorağı ondan bir əsr əvvəl Şuşada yaşayıb-yaratmış Vaqifin adına düzənlənən ənənəvi poeziya bayramına “Gül dəftəri” tərəvəti gətirdi.

Natəvanın “Gül dəftəri” “Dünya yaddaşı”na daxil edildi

Qeyd edək ki, “Gül dəftəri – təsvirli şeirlər albomu” nominasiyası Əlyazmalar İnstitutunun beynəlxalq elmi-mədəni əlaqələr şöbəsinin müdiri dosent Nigar Babaxanova tərəfindən tərtib edilərək UNESCO-nun müvafiq komissiyasına təqdim olunub. Eyni zamanda, Novruz bayramı günlərində həmin şeir albomundan 3 rəsm UNESCO-nun mənzil-qərar-gahında təşkil olunan sərgidə ölkəmizin təşkilat yanındakı daimi nümayəndəliyi tərəfindən nümayiş etdirilib.

Sevinc hissələrini bizimlə bölüşən Nigar Babaxovanın dedikləri:

– Bu əlamətdar hadisə Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu ilə bərabər, ölkəmizin aidiyyəti qurumlarının birgə

boya və karandaşla çəkdiyi müxtəlif güllər – qızılgül, bənövşə, qərənfil, eləcə də yasəmən, lalə və süsən əks olunmuş rəsmlər toplanıb. Rəsmlərin arasında 30-a qədər mənzərə və müxtəlif bitki təsvirinə də rast gəlmək mümkündür. Bütönlükdə götürsək, onların həm rəngarəng motivlərində, həm də dəyişkən rəng çalarlarında ifadə olunan təsiredici ovqat xanım şairin poetik irsinin daşdığı lirik ruhla həmahəng səsləşir. Bunu əksər hallarda albomun səhifələrində yanaşı yerləşdirilmiş şeir və təsvirin aşladığı bədii-psixoloji əhvali-ruhiyyə də təsdiqləyir.

uğurlu fəaliyyətinin nəticəsidir. Əminik ki, gələcəkdə digər sənədlə irs nümunələrimizin sözlügedən reyestrə daxil edilməsi ölkəmizin zəngin mədəniyyətinin beynəlxalq səviyyədə tanınmasına töhfə verəcək.

Nəcib işləri ilə tanınmış Xan qızı Natəvan gözəl şair və ictimai xadim olmaqla bərabər, incə zövqə malik rəssam və bədii tikmə ustası olub. Özünün rəssamlıq fəaliyyətini poetik yaradıcılığından bir an belə ayrı təsəvvür etməyən Natəvan, deyilənə görə, bu sənətin sirlərini ona həm də ilk təhsil verən bibisi Gövhər xanımından alıbmiş. Onun bədii irsi Azərbaycan incəsənətinə məxsusi çalarlarla zənginləşdirən sənət nümunələri ilə ibarətdir. Xan qızının Qafqaza səfərə gələn məşhur fransız yazıçısı Aleksandr Dümaya özünün heyratamiz tikmələrini bağışlaması da tarixi fakt kimi məlumdur. Natəvanın qrafik rəsmləri XIX əsr Azərbaycan təsviri sənətinin, miniatür rəssamlığının inkişaf tarixini özünəməxsus bədii xüsusiyyətlərlə yeniləşdirib.

Sənətsünas, Əməkdar incəsənət xadimi Ziyadxan ƏLİYEV:

– Natəvanın 1886-cı ildə hazırladığı 227 səhifəlik albomuna baxınca onun bənərsiz gözəllik duyumu ilə tanış olmaq mümkündür. Mütəxəssislərin “Gül dəftəri” adlandırdıqları bu albomda müəllifin yazdığı on üç qəzəllə yanaşı, onun sulu

Natəvanın albomu, ilk növbədə, cildindəki tirmə üzərində rəngli saplarla və muncuqlarla işlənmiş bəzək elementləri ilə diqqət çəkir. Cildin bir tərəfində nərgiz, qızılgül və miladi tarixlə “1886-cı il”, o biri tərəfində isə küknar, qovaq, şam ağacı və hicri tarixlə “1304-cü il” toxunub. Alboma çəkdiyi “Bülbül”, “Bənövşə”, “Gül”, “Qərənfil” və “Pərvanə” təsvirlərinin yanında bu zərif və incə varlıqlara həsr etdiyi şeirlərini yerləşdirməklə haradasa ədəbiyyatla təsviri sənətin yaddaqalan sintezini yaratmağa nail olub. Əslində, bunun özü də zəngin tarixə malik qədim Azərbaycan kitab sənəti ənənələrinə yeni forma-biçim verməyin əyani nümunəsidir.

Xan qızının “Gül dəftəri”nə daxil edilmiş bədii yaradıcılıq nümunələri arasında məşhur Şeyx Şamilin evinin və Qunib qalasının rəsmi diqqət çəkir. Ehtimal etmək olar ki, bu rəsmlər onun həyat yoldaşı Xasay xan Usmiyevlə birlikdə Dağıstana səfərləri zamanı çəkilib.

Göründüyü kimi, Xurşidbanu Natəvan öz yaradıcılığında poeziya ilə təsviri sənəti uğurla qovuşdurmağı bacaran incə zövqlü bir sənətkardır. Onun gözəllik duyumunu əks etdirən işləri qədim tarixi olan bədii saxlancımızı zənginləşdirən milli sərəvətdir.

ƏLİ NƏCƏFXANLI, “Xalq qəzeti”